

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО ТА РОЗГЛЯД ГРОШОВИХ ВИМОГ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

**Круглий стіл «Роль господарських судів у забезпеченні
ефективності процедур банкрутства»**

(13 березня 2026 року, м. Ужгород)

Олександр БІРЮКОВ,

доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Член-кореспондент UNIDROIT, член Цільової групи Всесвітнього банку з ефективних систем неспроможності, постійний член CERIL

Викладач ІНСТИТУТУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН КНУ, який є національним лідером у сфері підготовки фахівців у сфері банкрутства – з 1995 року підготовлено тисячі юристів-спеціалістів у сфері банкрутства, які знають особливості системи банкрутства, розуміються на міжнародних стандартах і вміють ефективно застосовувати процедури банкрутства.

Засновник ЦЕНТРУ БАНКРУТСТВА Бізнес-школи ІМВ КНУ, наукового та експертного осередку, освітнього майданчика і дискусійної платформи (тел. +38(050)295-0141; Ел.пошта: bankruptcy-center@ukr.net).

Міжнародні стандарти

Міжнародні стандарти, ґрунтуються на **правових концепціях**, вироблених в **наукових дискусіях**, на основі **порівняльного аналізу** різних систем світу.

Наукові дискусії: середина 1990-х років. Європа: з 1963 р. – Комісія, 1980р. – проект Конвенції.

Пошук концептуальних підходів: Ключові елементи ефективної системи неспроможності (МВФ, 1999).

Формування правових концепцій: ВБ, Принципи ефективних систем неспроможності і відносин кредиторів/боржників (редакції 2001 та 2005, нинішня – 2011; готується нова).

Доступ

Commencement

C3 Eligibility

The insolvency proceeding should apply to **all enterprises or corporate entities**, including state-owned enterprises.

FN. Exceptions should be limited, clearly defined, and should be dealt with through a separate law or through special provisions in the insolvency law.

C4.3 **Debtors** should have **easy access** to the insolvency system upon showing proof of basic criteria (**insolvency or financial difficulty**).

До наукової дискусії.

Термінологія: *Insolvency* – неспроможність. *Financial difficulty* – неплатоспроможність

Відкриття провадження

Концептуальні підходи:

- доступ до процедур (простий, недорогий)
- ефективне застосування (критерії ВБ)
- проста, зрозуміла і прозора процедура
- належне використання системи

Efficient and cost-effective - C4.1 (C4 Applicability and Accessibility):

- ініціювання (боржник і кредитори, C3)
- витрати (адміністративні вимоги)
- порушення (не складне)
- фільтри

До наукової дискусії.

Термінологія: відкриття (*opening*) = порушення (*commencement*)

Розгляд грошових вимог. Критерії (не підстави)

---

1. НеПЛАТОспроможність (неможливість платити).

2. Неспроможність (недостатність майна).

Тести: *Cash Flow test = Balance Sheet test*

3. Загроза.

До наукової дискусії.

Концептуальне питання: встановлення 1) стану неспроможності чи 2) перевірка формальних підстав для порушення судового провадження.

WB Principles

C4 Applicability and Accessibility

C4.2 **Commencement criteria** and presumptions **about insolvency** should be clearly defined in the law.

The preferred **test to commence** an insolvency proceeding should be the debtor's **INABILITY TO PAY** debts as they mature, although **INSOLVENCY** may also exist where the debtor's **liabilities exceed the value** of its assets, provided that the values of assets and liabilities are measured on the basis of fair-market values.

До наукової дискусії. Концептуальне питання: вибір критеріїв неспроможності особи – неплатоспроможність чи 2) зобов'язань більше за наявне майно.

*FN. A **single or dual approach** may be adopted, although where only a single test is adopted it should be based on the **liquidity approach** for determining insolvency – that is, the debtor's inability to pay due debts.*

До наукової дискусії. Тести: *Cash flow test = balance sheet test.*

Українська модель. Реформи

Сучасний стан проведення реформ: з 2019 року зміни 35-ма законами.

Зміни:

- хаотичні, імпульсивні
- точкові
- без аналізу стану і виявлення проблем
- без узгодження їх з чинними нормами

Вимоги:

- Меморандуми з МВФ (кредитоспроможність позичальника).
  - Facility Plan (допомога відновлення).
  - Угода про асоціацію з ЄС (*acquis communautaire*).
-

Концептуальні аспекти

Відкриття і вимоги:

1. «Відкриття провадження у справі про банкрутство» чи «розгляд грошових вимог»?
  2. Встановлення неможливості платити чи вивчити майновий стан?
  3. Порушення провадження чи визнання факту неспроможності?
  4. Правила позовного провадження чи конкурсне провадження?
-

Ініціювання

КУзПБ

Стаття 39. Відкриття провадження у справі про банкрутство

1. Перевірка **обґрунтованості вимог** заявника, а також з'ясування **наявності підстав** для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.

ЗАЯВА про:

- відкриття процедури превентивної реструктуризації (ст. 33⁻⁴).
- відкриття провадження у справі про банкрутство (ст. 34).
- відкликання заяви про відкриття провадження у справі (ст. 38).
- визнання іноземної процедури банкрутства та керуючого іноземною процедурою банкрутства (ст. 100).

До наукової дискусії. Ініціювання: заява про що?

Питання ключової термінології

Законодавство про **неПЛАТОспроможність** (це не сфера законодавства; це **ознака** стану боржника, стану неспроможності).

Коли були додаткові вимоги, це мало якесь пояснення (стійка неплатоспроможність)

Міжнародні документи і Європейське законодавство – **неспроможність**.

Модель: про майновий стан (*Insolvency*) чи спроможність платити (*Inability to PAY*)

Війна

У часи криз банкрутство переглядається, корегується загальна концепція (*приклад, КОВІД*).

Елементи системи для перегляду (*до сьогодні тільки технічні зміни. Приклад, КОВІД*).

1. Доступ, найбільш мобільна частина законодавства (більш простий, менше формальностей, стандартні форми).
  2. Витрати. Адміністративні вимоги.
  2. Специфічні суб'єкти.
  3. Врахування стану боржника (наприклад, NINA cases).
  4. Процедури: спрощені.
-

Висновки

Законодавчий орган не виконує свої завдання – створення цілісного, ефективного узгодженого законодавства.

Закон має містити критерії для коректного застосування правових норм. Тому оскарження.

Усі реформи мають враховувати існуючу концепцію або обережно її коригувати.

Судова влада

- намагається у неповній визначеності вирішувати складнощі проблеми. Тому змінюються позиції

- рекомендація ВБ — постійне навчання суддів

Рекомендації

Стадії ефективного нормотворення:

- 1) Мають проводитись економічні дослідження.
  - 2) Зміни повинні бути наукового обґрунтованими.
  - 3) Судова практика і аналіз ефективності нового законодавства.
  - 4) Корекція (виправлення помилок)
-